

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (neljas koda)

12. november 2015*

Eelotsusetaotlus — Õigusaktide ühtlustamine — Intellektuaalomand — Autoriõigus ja sellega kaasnevad õigused — Direktiiv 2001/29/EÜ — Reprodutseerimise ainuõigus — Erandid ja piirangud — Artikli 5 lõike 2 punktid a ja b — Reprograafia erand — Isikliku kasutamise eesmärgil reprodutseerimise erand — Nõue kohaldada erandeid ühtselt — Mõiste „õiglane hüvitis” — Mitmeotstarbelistelt printeritelt õiglase hüvitise rahastamiseks mõeldud tasu sissenõudmine — Proportsionaalne tasu — Kindlasummaline tasu — Kindlasummalise tasu ja proportsionaalse tasu kumuleerumine — Arvutusmeetod — Õiglase hüvitise saajad — Autorid ja kirjastajad — Noodid

Kohtuasjas C-572/13,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Cour d'appel de Bruxelles'i (Brüsseli apellatsioonikohus, Belgia) 23. oktoobri 2013. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 8. novembril 2013, menetluses

Hewlett-Packard Belgium SPRL

versus

Reprobel SPRL,

menetluses osales:

Epson Europe BV,

EUROOPA KOHUS (neljas koda),

koosseisus: kolmanda koja president L. Bay Larsen neljanda koja presidendi ülesannetes, kohtunikud J. Malenovský (ettekandja), M. Safjan, A. Prechal ja K. Jürimäe,

kohtujurist: P. Cruz Villalón,

kohtusekretär: ametnik V. Tournès,

arvestades kirjalikus menetluses ja 29. jaanuari 2015. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

— Hewlett-Packard Belgium SPRL, esindaja: advokaat T. van Innis,

— Reprobel SPRL, esindajad: advokaadid A. Berenboom, J.-F. Puyraimond, P. Callens, D. De Marez ja T. Baumé,

* Kohtumenetluse keel: prantsuse.

- Epson Europe BV, esindajad: advokaadid B. Van Asbroeck, E. Cottenie ja J. Debussche,
- Belgia valitsus, esindajad: J.-C. Halleux ja T. Materne, keda abistas advokaat F. de Visscher,
- Tšehhi valitsus, esindaja: M. Smolek,
- Iirimaa, esindajad: E. Creedon, E. McPhillips ja A. Joyce, keda abistas J. Bridgman, *BL*,
- Austria valitsus, esindaja: C. Pesendorfer,
- Poola valitsus, esindaja: B. Majczyna,
- Portugali valitsus, esindajad: L. Inez Fernandes ja T. Rendas,
- Soome valitsus, esindaja: H. Leppo,
- Euroopa Komisjon, esindajad: J. Hottiaux ja J. Samnadda,

olles 11. juuni 2015. aasta kohtuistungil ära kuulunud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus puudutab seda, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2001. aasta direktiivi 2001/29/EÜ autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas (EÜT L 167, lk 10; ELT eriväljaanne 17/01, lk 230) artikli 5 lõike 2 punkte a ja b.
- 2 Taotlus on esitatud Hewlett-Packard Belgium SPRL-i (edaspidi „Hewlett-Packard”) ja Reprobel SPRL-i (edaspidi „Reprobel”) vahelises kohtuvaidluses summa üle, mille tasumist reprodutseerimisõiguse erandi raames tasumisele kuuluva õiglase hüvitisena viimane Hewlett-Packardilt nõuab.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

- 3 Direktiivi 2001/29 põhjendused 31, 32, 35 ja 37 on sõnastatud järgmiselt:

„(31) Tuleb tagada õiguste ja huvide tasakaal eri liiki õiguste valdajate huvide vahel, samuti eri liiki õiguste valdajate ning kaitstud objekti kasutajate vahel. Olemasolevad erandid ja piirangud, mis nende õiguste puhul liikmesriikides on ette nähtud, tuleb uut elektroonilist keskkonda arvesse võttes läbi vaadata. Olemasolevad erandite erinevused ja mõne piiratud toimingute piirangud kahjustavad otseselt autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste siseturu toimimist. Need erinevused võivad muutuda veel häirivamaks seoses teoste piiriülese kasutamise ja piiriülese tegevuse arenguga. Siseturu nõuetekohase toimimise tagamiseks tuleks sellised erandid ja piirangud määratleda ühtlustatumalt. Ühtlustamistase peaks põhinema erandite ja piirangute mõjul siseturu tõrgeteta toimimisele.

(32) Käesoleva direktiiviga nähakse ette ammendav loetelu eranditest ja piirangutest reprodutseerimisõiguse ja üldsusele edastamise õigusega. Mõningaid erandeid kohaldatakse vajaduse korral üksnes reprodutseerimisõiguse suhtes. Nimetatud loetelus on asjakohaselt

arvesse võetud ka liikmesriikide õigustavasid, püüdes samal ajal tagada siseturu toimimise. Liikmesriigid peaksid neid erandeid ja piiranguid kohaldama ühtsel viisil, hinnates neid uuesti tulevikus, kui vaadatakse läbi rakendusakte.

[...]

- (35) Teatavate erandite ja piirangute puhul peaksid õiguste valdajad saama õiglast hüvitist, mis nõuetekohaselt kompenseeriks nende kaitstud teoste või muude objektide kasutamise. Sellise õiglase hüvitise vormi, üksikasjaliku korra ja võimaliku suuruse kindlaksmääramisel tuleks arvesse võtta iga juhtumi konkreetseid asjaolusid. Nende asjaolude hindamisel võiks olla kasulik kriteerium nimetatud toimingutest tuleneda võiv kahju õiguste valdajale. Kui õiguste valdajad on juba saanud tasu muus vormis, näiteks osana litsentsitasust, ei tule täiendavat või eraldi tasu maksta. Õiglase tasu määra kindlaksmääramisel tuleks täielikult arvesse võtta käesolevas direktiivis osutatud tehniliste kaitsemeetmete kasutamise ulatust. Teatud olukordades, kus mõju õiguste valdajale on minimaalne, võib tasu maksmise kohustust mitte tekkida.

[...]

- (37) Olemasolevad siseriiklikud reprograafiat reguleerivad korraldused, kui need eksisteerivad, ei tõkesta oluliselt siseturu toimimist. Liikmesriikidel tuleks lubada ette näha reprograafiat reguleeriv erand või piirang.”

4 Direktiivi 2001/29 artiklis 2 on sätestatud:

„Liikmesriigid näevad ette, et ainuõigus lubada või keelata otsesest või kaudset ajutist või alalist reprodutseerimist mis tahes viisil või vormis, osaliselt või täielikult, on:

- a) autoritel nende teoste suhtes;
- b) esitajatel nende esituste salvestiste suhtes;
- c) fonogrammitootjatel nende fonogrammide suhtes;
- d) filmide esmasalvestiste tootjatel nende filmide originaali ja koopiate suhtes;
- e) ringhäälinguorganisatsioonidel nende kaabel- või kaablita sidevahendite, sh kaabli või satelliidi kaudu edastatavate saadete salvestiste suhtes.”

5 Direktiivi 2001/29 artikli 5 lõikes 2 on sätestatud:

„Liikmesriigid võivad artiklis 2 sätestatud reprodutseerimisõiguse puhul näha ette erandeid ja piiranguid järgmistel juhtudel, kui kõne all on:

- a) paber- ja muul samalaadsel kandjal reproduktsioonid, mis on saadud mis tahes fototehnika või muu sama toimega meetodi abil, v.a noodid, tingimusel, et õiguste valdajad saavad õiglase hüvitise;
- b) mis tahes kandjal reproduktsioonid, mille füüsiline isik on teinud isiklikuks tarbeks ning mille kasutuseesmärk ei ole otseselt ega kaudselt kaubanduslik, tingimusel, et õiguste valdajad saavad õiglase hüvitise, mille puhul võetakse arvesse, kas asjaomase teose või objekti puhul on või ei ole kasutatud artiklis 6 osutatud tehnilisi meetmeid;

[...]”

6 Direktiivi artikli 5 lõikes 5 on sätestatud:

„Lõigete 1, 2, 3 ja 4 kohaseid erandeid ja piiranguid kohaldatakse üksnes teatavatel erijuhtudel, mis ei ole vastuolus teose või muu objekti tavapärase kasutusega ning ei mõjuta põhjendamatult õiguste valdaja õiguspäraseid huve.”

Belgia õigus

7 30. juuni 1994. aasta seaduse autoriõiguse ja autoriõigusega kaasnevate õiguste kohta (loi relative au droit d’auteur et aux droits voisins, *Moniteur belge*, 27.7.1994, lk 19297) põhikohtuasja asjaoludele kohaldatava redaktsiooni (edaspidi „LDA”) artikli 1 lõikes 1 on sätestatud:

„Kirjandus- või kunstiteose autorile kuulub ainuõigus teost mis tahes viisil ja vormis reprodutseerida (otseselt või kaudselt, ajutiselt või alaliselt, tervikuna või osaliselt) või seda lubada.

[...]”.

8 LDA artikli 22 lõikes 1 on nähtud ette:

„Kui teos on õiguspäraselt avaldatud, siis ei saa autor keelata:

[...]

4) artiklite või kujutava kunsti teoste osalist või täielikku reprodutseerimist või muude graafilisel või analoogsel andmekandjal esitatud teoste lühikeste katkendite reprodutseerimist, kui reprodutseerimine toimub rangelt isiklikuks tarbeks ega kahjusta teose tavapärase kasutamist;

4bis artiklite või kujutava kunsti teoste osalist või täielikku reprodutseerimist või muude graafilisel või analoogsel andmekandjal esitatud teoste lühikeste katkendite reprodutseerimist, kui seda tehakse illustreeriva materjalina hariduse või teadusega seotud eesmärkidel ning kui reprodutseerimine ei taotle ärilisi eesmärke ega kahjusta teose tavapärase kasutamist [...]

5) heli- ja audiovisuaalsete teoste reprodutseerimist perekonnaringis ja ainult selles kasutamiseks.”

9 LDA artiklites 59–61 on nähtud ette:

„Artikkel 59

Graafilisel andmekandjal või analoogsel andmekandjal olevate teoste autoritel ja kirjastajatel on õigus saada tasu nende teoste reprodutseerimise eest, sealhulgas artikli 22 lõike 1 punktides 4 ja *4bis* [...] kehtestatud tingimustel.

Tasu maksab kaitstud teoste kopeerimist võimaldavate seadmete tootja, importija või ühendusesisene omandaja nende seadmete turule viimisel riigi territooriumil.

Artikkel 60

Lisaks peavad vastavalt tehtud koopiade arvule kindlaks määratavat proportsionaalset tasu maksuma füüsilised või juriidilised isikud, kes kopeerivad teoseid või olenevalt olukorrast isikud, kes annavad reprodutseerimisseadme tasu eest või tasuta teiste isikute kasutusse, vabastades esimesena nimetatud isikud kõnealuselt kohustusest.

Artikkel 61

Kuningas kehtestab artiklites 59 ja 60 käsitletud tasude summa ministrite nõukogus arutatud dekreediga. Artiklis 60 nimetatud tasu võib olenevalt asjassepuutuvast sektorist erineda.

Ta kehtestab nimetatud tasude sissenõudmise, jaotamise ja nende üle kontrolli teostamise korra ning määrab kindlaks aja, millal need maksmisele kuuluvad.

Ilma et see piiraks rahvusvaheliste konventsioonide kohaldamist, makstakse artiklites 59 ja 60 ette nähtud tasud välja võrdses osas autoritele ja kirjastajatele.

Vastavalt kehtestatud tingimustele ja korrale määrab kuningas kõikide kollektiivsete esindamise organisatsioonide hulgast esindusorganisatsiooni, kelle ülesanne on tagada kõnesoleva tasu sissenõudmine ja jaotamine.”

- ¹⁰ LDA artiklites 59 ja 60 käsitletud kindlasummalise tasu ja proportsionaalse tasu suurus on kindlaks määratud kuningas 30. oktoobri 1997. aasta dekreediga autoritele ja kirjastajatele tasu maksmise kohta graafilisel andmekandjal või analoogsel andmekandjal olevate teoste isiklikuks tarbeks või õppe eesmärgil kopeerimise eest (arrêté royal du 30 octobre 1997 relatif à la rémunération des auteurs et des éditeurs pour la copie dans un but privé ou didactique des œuvres fixées sur un support graphique ou analogue, edaspidi „kuninga dekreet”) artiklites 2, 4, 8 ja 9. Nendes artiklites on sätestatud:

„Artikkel 2

1. Koopiamasinate suhtes kohaldatavad kindlasummalised tasud on:

- 1) [5,01] eurot vähem kui 6 koopiat minutis tegeva koopiamasina kohta;
- 2) [18,39] eurot 6–9 koopiat minutis tegeva koopiamasina kohta;
- 3) [60,19] eurot 10–19 koopiat minutis tegeva koopiamasina kohta;
- 4) [195,60] eurot 20–39 koopiat minutis tegeva koopiamasina kohta;
- 5) [324,33] eurot 40–59 koopiat minutis tegeva koopiamasina kohta;
- 6) [810,33] eurot 60–89 koopiat minutis tegeva koopiamasina kohta;
- 7) [1 838,98] eurot üle 89 koopia minutis tegeva koopiamasina kohta.

Kindlasummalise tasu suurus määratakse mustvalgete koopiade tegemise kiiruse alusel, sealhulgas ka nende koopiamasinate puhul, millega saab teha värvikoopiaid.

2. Paljundusmasinatele ja kontoris kasutatavatele *offset*-trükimasinatele kohaldatava kindlasummalise tasu suurus on:

- 1) [324,33] eurot paljundusmasina kohta;
- 2) [810,33] eurot kontoris kasutatava *offset*-trükimasina kohta.

[...]

Artikkel 4

Mitmeotstarbeliste seadmete puhul, mis vastavad artiklites 2 ja 3 osutatud seadmete otstarbele, on kindlasummalise tasu summa kõige suurem summa nendest artiklites 2 ja 3 ette nähtud summadest, mis võivad olla kohaldatavad integreeritud seadmele.

[...]

Artikkel 8

Juhul kui isik, kes on kohustatud tasu maksma, ei tee proportsionaalse tasu sissenõudmisel koostööd artiklites 10–12 ette nähtud viisil, määratakse proportsionaalse tasu summaks:

- 1) [0,0334] eurot kaitstud teose koopia kohta;
- 2) [0,0251] eurot kaitstud teose koopia kohta, mida tehakse seadmete abil, mida kasutab õppeasutus või üldsusele laenutamise asutus.

Kaitstud värviliste teoste värvikoopiate puhul korrutatakse esimeses lõigus osutatud summad kahega.

Artikkel 9

Kui isik, kes on kohustatud tasu maksma, tegi proportsionaalse tasu sissenõudmisel kollektiivse esindamise organisatsiooniga koostööd, määratakse selle tasu summaks:

- 1) [0,0201] eurot kaitstud teose koopia kohta;
- 2) [0,0151] eurot kaitstud teose koopia kohta, mida tehakse seadmete abil, mida kasutab õppeasutus või üldsusele laenutamise asutus.

Kaitstud värviliste teoste värvikoopiate puhul korrutatakse esimeses lõigus osutatud summad kahega.”

- 11 Artiklites 8 ja 9 nimetatud koostööd reguleerivad kuninga dekreeedi artiklid 10–12. Artiklis 10 on sätestatud:

„Tasu maksma kohustatud isik on teinud proportsionaalse tasu sissenõudmisel koostööd, kui ta:

- 1) on esitanud kollektiivse esindamise organisatsioonile asjassepuutuva perioodi kohta deklaratsiooni vastavalt 3. jaotises ettenähtule;
- 2) on teinud kollektiivse esindamise organisatsioonile deklaratsiooni esitamisel proportsionaalse tasu ettemakse summas, mis vastab deklaratsioonis nimetatud kaitstud teostest tehtud koopiate arvule, mis on korrutatud artiklis 9 toodud kohaldatava tariifiga, ja
- 3 a) on kas kokkuleppel kollektiivse esindamise organisatsiooniga enne 200 tööpäeva pikkuse tähtaja möödumist päevast, mil nimetatud esindusorganisatsioon sai tema deklaratsiooni kätte, määratlenud koopiate arvu, mis asjassepuutuval perioodil on kaitstud teostest tehtud;
- b) või on esitanud artiklis 14 nimetatud arvamuse jaoks vajaliku teabe, kui kollektiivse esindamise organisatsioon on selle artikli alusel nõudnud arvamuse esitamist.”

12 Kuninga dekree di artiklis 26 on sätestatud:

„1. Hiljemalt teise aasta lõpuks pärast käesoleva dekree di jõustumist ning seejärel iga viie aasta järel korraldab kollektiivse esindamise organisatsioon Belgias graafilisel andmekandjal või analoogsel andmekandjal esitatud teoste isiklikuks tarbeks või õppe eesmärgil kopeerimise uuringu läbiviimise sõltumatu organisatsiooni poolt.

2. Uuringu eesmärk on eelkõige teha kindlaks:

- 1) kasutatud seadmete arv ja nende jaotus tegevusharude vahel;
- 2) nende seadmete abil tehtud koopiade kogus ning selle koguse jaotumine tegevusharude vahel;
- 3) graafilisel või analoogsel andmekandjal olevatest kaitstud teostest kõnealuste seadmete abil tehtud koopiade kogus ja selle koguse jaotumine tegevusharude vahel;
- 4) kaitstud teostest tehtud koopiade koguse jaotumine erinevate graafilisel või analoogsel andmekandjal olevate kaitstud teoste liikide lõikes;
- 5) graafilisel või analoogsel andmekandjal olevate kaitstud teoste isiklikuks tarbeks või õppe eesmärgil kopeerimise eest tasu maksma kohustatud isikute eraldatud vahendid ning reprograafia eest tasu maksma kohustatud isikute eraldatud vahendid.

[...]”.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

13 Äriühing Hewlett-Packard impordib Belgiasse nii tööalaseks kui ka koduseks kasutamiseks mõeldud reprodutseerimiseadmeid, eeskätt „mitmeotstarbelisi” seadmeid, mille peamine funktsioon on dokumentide printimine eri kiirusega, mis sõltub trükikvaliteedist.

14 Reprobél on esindusorganisatsioon, kes täidab reprograafia erandiga seoses ette nähtud õiglase hüvitise summade sissenõudmise ja jaotamise ülesandeid.

15 Reprobél teatas 16. augusti 2004. aasta faksis Hewlett-Packardile, et tal tuleb „mitmeotstarbeliste” printerite müümisel põhimõtteliselt maksta tasu 49,20 eurot printeri kohta.

16 Kuna Hewlett-Packardi ja Reprobéli kohtumiste ja kirjavahetuse tulemusena ei suudetud jõuda „mitmeotstarbeliste” printeritele kohaldatavas tariifis kokkuleppele, esitas Hewlett-Packard 8. märtsil 2010 Tribunal de première instance de Bruxelles’ile (Brüsseli esimese astme kohus) Reprobéli vastu hagi. Ta palus esiteks kohtul tuvastada, et tema müüdavatel printeritelt ei tule maksta mingisugust tasu, ning palus teise võimalusena tuvastada, et tema poolt seni makstud tasud on käsitatavad õiglase hüvitisena, mida tuleb maksta vastavalt Belgia õigusnormides ettenähtule, mille tõlgendamisel on peetud silmas direktiivi 2001/29. Teiseks palus ta kohustada Reprobéli viima ühe aasta jooksul läbi kuninga dekree di artiklis 26 nimetatud uuringu, mis puudutab eelkõige vaidlusaluste printerite arvu ja nende tegelikku kasutamist kaitstud teostest koopiade tegemiseks ning milles võrreldakse niisugust kasutust kaitstud teoste reprodutseerimisel kasutatavate kõigi teiste seadmete tegeliku kasutamisega, ning näha uuringu läbiviimata jätmise puhuks ette kohustuse tasuda 10 miljoni euro suurune karistusmaks.

17 Reprobél esitas 11. märtsil 2010 samale kohtule Hewlett-Packardi vastu hagi, nõudes, et viimaselt mõistetakse Reprobéli kasuks kuninga dekree di kohaselt tasumisele kuuluva tasu ettemaksena välja 1 euro.

- 18 Tribunal de première instance de Bruxelles (Brüsseli esimese astme kohus) tegi kohtulahendi nende kahe menetluse liitmise kohta.
- 19 Tribunal de première instance de Bruxelles (Brüsseli esimese astme kohus) sedastas 16. novembri 2012. aasta kohtuotsuses, et LDA artikli 59 esimene lõik ja artikli 61 kolmas lõik on liidu õigusega vastuolus.
- 20 Hewlett-Packard ja Reprobek esitasid selle kohtuotsuse peale eelotsusetaotluse esitanud kohtule apellatsioonkaebuse.
- 21 Cour d'appel de Bruxelles (Brüsseli apellatsioonikohus) otsustas menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:
- „1. Kas direktiivi 2001/29 artikli 5 lõike 2 punktis a ja artikli 5 lõike 2 punktis b sisalduvat mõistet „õiglane hüvitis” tuleb tõlgendada erinevalt olenevalt sellest, kas paber- või muul samalaadsel kandjal reproduktsiooni, mis on saadud mis tahes fototehnika või muu sama toimega meetodi abil, teeb mis tahes kasutaja või siis füüsiline isik isiklikuks tarbeks ning kasutuseesmärgil, mis ei ole otseselt ega kaudselt kaubanduslik? Kui vastus on jaatav, siis millistel kriteeriumidel peab see erinev tõlgendamine rajanema?
 2. Kas direktiivi 2001/29 artikli 5 lõike 2 punkti a ja artikli 5 lõike 2 punkti b tuleb tõlgendada nii, et need lubavad liikmesriikidel kehtestada õiguste omajatele välja makstava õiglase hüvitise järgmisel kujul:
 - a) kindlasummaline tasu, mida maksab kaitstud teoseid kopeerida võimaldavate seadmete tootja, importija või ühendusesisene omandaja nende seadmete liikmesriigis turule viimisel, ja mille summa arvutatakse ainuüksi kiiruse alusel, millega koopiamasin võib teha teatava arvu koopiaid minutis, ning millel ei ole muud seost kahjuga, mis õiguste omajatele võib tekkida, ja
 - b) proportsionaalne tasu, mis määratakse kindlaks ainuüksi ühikuhinnaga korrutatud tehtud koopiade arvu põhjal ja mis on erinev olenevalt sellest, kas maksuma kohustatud isik tegi selle tasu sissenõudmisel koostööd või mitte, kusjuures seda tasu on kohustatud maksuma füüsilised või juriidilised isikud, kes teoseid kopeerivad, või olenevalt olukorrast need isikud, kes annavad reprodutseerimisseadme tasu eest või tasuta teiste isikute kasutusse, vabastades esimesena nimetatud isikud sellest kohustusest.Kui vastus sellele küsimusele on eitav, siis millised on sobivad ja ühtsed kriteeriumid, mida liikmesriigid peavad järgima selleks, et hüvitist saaks vastavalt liidu õigusele pidada õiglaseks ning et asjaomaste isikute vahel valitseks õiglane tasakaal?
 3. Kas direktiivi 2001/29 artikli 5 lõike 2 punkti a ja artikli 5 lõike 2 punkti b tuleb tõlgendada nii, et need lubavad liikmesriikidel anda õiguste omajatele ette nähtud õiglasest hüvitisest poole autorite loodud teoste kirjastajatele, seadmata kirjastajatele mitte mingisugust kohustust tagada see, et autorid saaksid kas või kaudselt osa sellest hüvitisest, millest nad on ilma jätetud?
 4. Kas direktiivi 2001/29 artikli 5 lõike 2 punkti a ja artikli 5 lõike 2 punkti b tuleb tõlgendada nii, et need lubavad liikmesriikidel kehtestada õiguste omajatele väljamakstava õiglase hüvitise sissenõudmiseks diferentseerimata süsteemi kindlaksmääratud summa ja tehtud koopiast arvestatava summa kujul, mis katab kaudselt, kuid kindlalt ja osaliselt nootide kopeerimise ja õigusi rikkuvad reproduktsioonid?”
- 22 Cour d'appel de Bruxelles (Brüsseli apellatsioonikohus) andis 7. veebruari 2014. aasta vaheotsusega Epon Europe BV-le loa astuda põhikohtuasjas menetlusse.

Eelotsuse küsimuste analüüs

Vastuvõetavus

- 23 Reprobel ja Belgia valitsus on vaidlustanud direktiivi 2001/29 artikli 5 lõike 2 punkti b tõlgendamist puudutavate küsimuste vastuvõetavuse, kuna taotletud tõlgendusel puudub põhikohtuasja esemega seos.
- 24 Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt on ELTL artiklis 267 sätestatud Euroopa Kohtu ja liikmesriikide kohtute koostöö raames vaid siseriiklikul kohtul, kes asja menetleb ja kes vastutab tehtava lahendi eest, pädevus hinnata iga kohtuasja eripära arvestades, kas kohtuotsuse tegemiseks on vaja eelotsust ja kas Euroopa Kohtule esitatud küsimused on kohtuasja arvestades asjakohased. Järelikult, kui esitatud küsimused puudutavad liidu õiguse tõlgendamist, on Euroopa Kohus üldjuhul kohustatud eelotsuse tegema (kohtuotsus Padawan, C-467/08, EU:C:2010:620, punkt 21).
- 25 Kuna kehtib eeldus, et liidu õigust puudutavad küsimused on asjakohased, võib Euroopa Kohus siseriikliku kohtu esitatud taotluse tagasi lükata vaid siis, kui on ilmselge, et taotletud liidu õiguse tõlgendusel ei ole põhikohtuasja asjaolude või esemega mingit seost, kui kõnealune probleem on hüpoteetiline või kui Euroopa Kohtule ei ole talle esitatud küsimustele tarviliku vastuse andmiseks vajalikud faktilised ja õiguslikud asjaolud teada (kohtuotsus Blanco Pérez ja Chao Gómez, C-570/07 ja C-571/07, EU:C:2010:300, punkt 36 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 26 Käesoleval juhul aga ei ole olukord selline. Ilmneb nimelt, et taotletud tõlgendus puudutab liidu õigust ning kuna põhikohtuasjas käsitletav õiglane hüvitis on muu hulgas kohaldatav füüsiliste isikute suhtes, kes reprodutseerivad teoseid isiklikuks tarbeks ning eesmärgil, mis ei ole otseselt ega kaudselt kaubanduslik, siis ei ole ilmselge, et direktiivi 2001/29 artikli 5 lõike 2 punkti b taotletud tõlgendusel ei ole mingit seost põhikohtuasja asjaolude või esemega või et see küsimus on hüpoteetiline.
- 27 Sellest järeldub, et eelotsuse küsimused on vastuvõetavad.

Esimene küsimus

- 28 Esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas direktiivi 2001/29 artikli 5 lõike 2 punkti a ja artikli 5 lõike 2 punkti b tuleb tõlgendada nii, et seoses neis sisalduva mõistega „õiglane hüvitis” tuleb teha vahet olenevalt sellest, kas paber- või muul samalaadsel kandjal reproduktsiooni, mis on saadud mis tahes fototehnika või muu sama toimega meetodi abil, teeb mis tahes kasutaja või siis füüsiline isik isiklikuks tarbeks eesmärgil, mis ei ole otseselt ega kaudselt kaubanduslik.
- 29 Direktiivi 2001/29 artikli 5 lõike 2 punkti a kohaselt võivad liikmesriigid reprodutseerimisõiguse puhul näha ette erandeid ja piiranguid, kui kõne all on paber- või muul samalaadsel kandjal reproduktsioonid, mis on saadud mis tahes fototehnika või muu sama toimega meetodi abil, välja arvatud noodid, tingimusel et õiguste omajad saavad õiglase hüvitise (edaspidi „reprograafia erand”).
- 30 Kuna direktiivi 2001/29 artikli 5 lõike 2 punktis a ei ole täpsustatud kasutajad, kellele selles sätestatud reprograafia erand tehakse, ega selles sättes viidatud reproduktsiooni eesmärk, selle reproduktsiooni isiklik või muu otstarve, siis tuleb seda erandit mõista nii, et see hõlmab kõiki kasutajate rühmi, sealhulgas füüsilisi isikuid, ning seda olenemata reproduktsioonide – sealhulgas isiklikuks tarbeks tehtud reproduktsioonid, mille eesmärk ei ole otseselt ega kaudselt kaubanduslik – eesmärgist.

- 31 Direktiivi 2001/29 artikli 5 lõike 2 punkt b sätestab aga, et liikmesriigid võivad selliseid erandeid ja piiranguid ette näha juhtudel, kui kõne all on mis tahes kandjal reproduktsioonid, mille füüsiline isik on teinud isiklikuks tarbeks ning mille kasutuseesmärk ei ole otseselt ega kaudselt kaubanduslik, tingimusel et õiguste omajad saavad õiglase hüvitise (edaspidi „isikliku kasutamise eesmärgil reprodutseerimise erand”).
- 32 Kuna selles sättes on sõnaselgelt märgitud, et sellega hõlmataavad reproduktsioonid on „mis tahes kandjal”, tuleb nimetatud sätet mõista nii, et see hõlmab ka paber- ja muul samalaadsel kandjal reproduktsioone. Arvestades asjaolu, et kõnealuses sättes ei ole täpsustatud asjaomase reprodutseerimise tehnikat, tuleb seda mõista nii, et see ei välista mis tahes fototehnika või muu sama toimega meetodi abil saadud reproduktsioonide kuulumist oma kohaldamisalasse.
- 33 Sellest tuleneb, et reprograafia erandit ja isikliku kasutamise eesmärgil reprodutseerimise erandit ettenägevate õigusnormide kohaldamisalad osaliselt kattuvad.
- 34 Täpsemini, kui reproduktsioonid, mille füüsiline isik on teinud isiklikuks tarbeks eesmärgil, mis ei ole otseselt ega kaudselt kaubanduslik, võivad kuuluda nii reprograafia erandi kui ka isikliku kasutamise eesmärgil reprodutseerimise erandi alla, siis reproduktsioonid, mille on teinud muu kasutaja kui füüsiline isik, või ka füüsiline isik, kuid muuks kui isiklikuks tarbeks või kaubanduslikul eesmärgil, kuuluvad üksnes reprograafia erandi alla.
- 35 Mis puutub mõistesse „õiglase hüvitise”, siis tuleb kõigepealt märkida, et Euroopa Kohus on juba sedastanud, et mõiste „õiglase hüvitise” direktiivi 2001/29 artikli 5 lõike 2 punkti b tähenduses on liidu õiguse autonoomne mõiste, mida tuleb kõikides isikliku kasutamise eesmärgil reprodutseerimise erandi ette näinud liikmesriikides tõlgendada ühetaoliselt (kohtuotsus Padawan, C-467/08, EU:C:2010:620, punkt 37).
- 36 Euroopa Kohus on ka sedastanud, et õiglast hüvitist tuleb tingimata arvutada selle kahju kriteeriumi põhjal, mis on kaitstud teose autorile tekitatud. Nimelt nähtub direktiivi 2001/29 põhjendustest 35 ja 38, et õiglase hüvitise kontseptsioon ja selle suurus on seotud kahjuga, mida autor kannab kaitstud teose loata reprodutseerimise tõttu. Sellest vaatenurgast tuleb õiglast hüvitist käsitada kui vastutasu autori kantud kahju eest (vt selle kohta kohtuotsus Padawan, C-467/08, EU:C:2010:620, punktid 40 ja 42).
- 37 Kohtuotsuse Padawan (C-467/08, EU:C:2010:620) aluseks olnud asi puudutas tõepoolest konkreetselt direktiivi 2001/29 artikli 5 lõike 2 punkti b. Siiski kasutas Euroopa Kohus selles otsuses õiglase hüvitise mõiste tõlgendamisel muu hulgas argumente, mis põhinevad direktiivi põhjendusel 35 ning mis kehtivad kõigi selle direktiivi artiklis 5 ette nähtud erandite suhtes, mille eest nõutakse õiglase hüvitise maksmist. Seetõttu tuleb nimetatud kohtuotsuses välja kujundatud kohtupraktikat, millele on viidatud käesoleva kohtuotsuse punktis 36, pidada asjakohaseks *mutatis mutandis* ka direktiivi artikli 5 lõike 2 punkti a tõlgendamisel (vt selle kohta VG Wort jt, C-457/11–C-460/11, EU:C:2013:426, punktid 73 ja 77).
- 38 Seda järeldust kinnitab argument, mis põhineb nõudel, et liikmesriigid peavad neid siduvaid erandeid kohaldama ühtsel viisil, nagu nähtub direktiivi 2001/29 põhjenduse 32 viimasest lausest.
- 39 Nende osaliselt kattuvate erandite rakendamise ühtsust ei oleks nimelt võimalik tagada, kui liikmesriigid oleksid vabad nägema ette viisi, kuidas õiglase hüvitise tuleb määrata reproduktsioonide eest, mis on tehtud samadel tingimustel, ainuüksi lähtuvalt asjaolust, kas nad on otsustanud näha ette vaid ühe või teise või mõlemad erandid samal ajal või alternatiivselt.

- 40 Nende asjaolude põhjal tuleb analüüsida, kas õiglast hüvitist puudutavas osas tuleb reprograafia erandi kohaldamisel teha vahet nende reproduktsioonide vahel, mille on isiklikuks tarbeks ja eesmärgil, mis ei ole otseselt ega kaudselt kaubanduslik, teinud füüsiline isik, ning mille on teinud muu kasutaja ja/või mis on tehtud muul eesmärgil.
- 41 Arvestades käesoleva kohtuotsuse punktis 36 viidatud kohtupraktikat, ei ole olukord, milles reproduktsioonid teeb reprograafia erandi raames füüsiline isik isiklikuks tarbeks ja eesmärgil, mis ei ole otseselt ega kaudselt kaubanduslik, õiglase hüvitise mõttes võrreldav olukorraga, milles küll sama reprograafia erandi raames tehtava reprodutseerimise viib läbi kas muu kasutaja, mitte füüsiline isik, või siis füüsiline isik, kuid muuks kui isiklikuks tarbeks või otseselt või kaudselt kaubanduslikul eesmärgil kasutamiseks, kuna õiguste omajate esimeses ja teises olukorras kantud kahju ei ole üldjuhul ühesugune.
- 42 Seetõttu tuleb õiglast hüvitist puudutavas osas reprograafia erandi raames teha vahet ühelt poolt reproduktsioonide vahel, mille on isiklikuks tarbeks ja eesmärgil, mis ei ole otseselt ega kaudselt kaubanduslik, teinud füüsiline isik, ning teiselt poolt reproduktsioonide vahel, mille on teinud küll füüsiline isik, kuid muuks kui isiklikuks tarbeks või otseselt või kaudselt kaubanduslikul eesmärgil kasutamiseks, või mille on teinud muusse kasutajate rühma kuuluv isik.
- 43 Eelnimetatud kaalutlusi arvestades tuleb esimesele küsimusele vastata, et direktiivi 2001/29 artikli 5 lõike 2 punkti a ja artikli 5 lõike 2 punkti b tuleb tõlgendada nii, et seoses neis sisalduva mõistega „õiglase hüvitis” tuleb teha vahet olenevalt sellest, kas paber- või muul samalaadsel kandjal reproduktsiooni, mis on saadud mis tahes fototehnika või muu sama toimega meetodi abil, teeb mis tahes kasutaja või siis füüsiline isik isiklikuks tarbeks eesmärgil, mis ei ole otseselt ega kaudselt kaubanduslik.

Kolmas küsimus

- 44 Kolmanda küsimusega, mida tuleb käsitleda teisena, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas direktiivi 2001/29 artikli 5 lõike 2 punktiga a ja artikli 5 lõike 2 punktiga b on vastuolus siseriiklik õigusakt, nagu on kõne all põhikohtuasjas, mis lubab liikmesriigil anda õiguste omajatele makstavast õiglasest hüvitisest teatava osa autorite loodud teoste kirjastajatele, seadmata kirjastajatele mitte mingisugust kohustust tagada, et autorid saaksid kas või kaudselt osa sellest hüvitisest, millest nad on ilma jäetud.
- 45 Kõigepealt tuleb märkida, et eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimuse niisugusest sõnastusest nähtuvalt on küsimuses viidatud hüpoteesile, et hüvitis, mida direktiivi 2001/29 alusel peaks makstama reprodutseerimisõiguse omajatele, väheneb kirjastajatele makstud hüvitise võrra.
- 46 Direktiivi 2001/29 artikli 5 lõike 2 punkti a ja artikli 5 lõike 2 punkti b kohaselt kehtib liikmesriikide vabaduse suhtes kehtestada nendes sätetes ette nähtud erandid tingimus, et nad kohustuvad tagama reprodutseerimisõiguse omajatele õiglase hüvitise.
- 47 Kirjastajaid ei ole aga direktiivi 2001/29 artiklis 2 ette nähtud reprodutseerimisõiguse omajate seas nimetatud.
- 48 Seetõttu on esiteks õiglase hüvitis, mis kuulub reprograafia erandi ning isikliku kasutamise eesmärgil reprodutseerimise erandi alusel maksmisele, mõeldud, nagu käesoleva kohtuotsuse punktist 36 nähtub, heastama kahju, mida reprodutseerimisõiguse omajad on nende teoste loata reprodutseerimise tõttu kandnud, ning teiseks ei ole kirjastajad reprodutseerimise ainuõiguse omajad direktiivi 2001/29 artikli 2 mõttes, mistõttu viimased ei kanna nende erandite tähenduses kahju. Seega ei saa nad nende erandite alusel saada hüvitist, kui selle saamise tagajärjel võetakse reprodutseerimisõiguse omajatelt kogu õiglase hüvitis või üks osa sellest, millele neil on nimetatud erandite alusel õigus.

49 Eeltoodust tulenevalt tuleb kolmandale küsimusele vastata, et direktiivi 2001/29 artikli 5 lõike 2 punktiga a ja artikli 5 lõike 2 punktiga b on vastuolus siseriiklik õigusakt, nagu on kõne all põhikohtuasjas, mis lubab liikmesriigil anda õiguste omajatele makstavast õiglasest hüvitisest teatava osa autorite loodud teoste kirjastajatele, seadmata kirjastajatele kohustust tagada, et autorid saaksid kas või kaudselt osa sellest hüvitisest, millest nad on ilma jätud.

Neljas küsimus

50 Neljanda küsimusega, mida tuleb käsitleda kolmandana, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas direktiivi 2001/29 artikli 5 lõike 2 punktiga a ja artikli 5 lõike 2 punktiga b on vastuolus siseriiklik õigusakt, nagu on kõne all põhikohtuasjas, mis näeb õiglase hüvitise sissenõudmiseks ette diferentseerimata süsteemi, mis katab ka nootide kopeerimise ja ebaseaduslikust allikast tehtud õigusi rikkuvad reproduktioonid.

51 Kõigepealt, mis puutub nootidesse, siis nähtub direktiivi 2001/29 artikli 5 lõike 2 punkti a sõnastusest sõnaselgelt, et noodid ei kuulu reprograafia erandi kohaldamisalasse. Seega ei saa nendega õiglase hüvitise arvutamisel nimetatud erandi raames arvestada, seda ka juhul, kui noote on paljundanud füüsiline isik isiklikuks tarbeks ja eesmärgil, mis ei ole otseselt ega kaudselt kaubanduslik.

52 Arvestades käesoleva kohtuotsuse punktis 33 nenditud asjaolu, kehtib sama järeldus põhimõtteliselt isikliku kasutamise eesmärgil reprodutseerimise erandi kohta. Kui see oleks teisiti, tekiks oht, et liikmesriigid ei kohalda isikliku kasutamise eesmärgil reprodutseerimise erandit ja reprograafia erandit koos või paralleelselt ühtsel viisil, ning sellega rikutaks direktiivi 2001/29 põhjenduse 32 viimases lauses nimetatud nõuet.

53 Juhul kui nootide reprodutseerimine oleks ühe asjaomase erandi alusel lubatud ning teise alusel keelatud, oleks õiguslik olukord asjaomasel liikmesriigis vastuoluline ning võimaldaks nootide reprodutseerimise lubamise keeldu eirata.

54 Neil asjaoludel tuleb direktiivi 2001/29 artikli 5 lõike 2 punktis a ette nähtud nootide väljajätmist mõista nii, et sellega ei soovita üksnes piirata reprograafia erandi ulatust, vaid ka kehtestada seda liiki kaitstud esemete suhtes erikord, millega keelatakse põhimõtteliselt nende reprodutseerimine ilma vastavate õiguste omajate loata.

55 Sellest tuleneb, et direktiivi 2001/29 artikli 5 lõike 2 punktiga a ja artikli 5 lõike 2 punktiga b on põhimõtteliselt vastuolus siseriiklik õigusakt, nagu on kõne all põhikohtuasjas, mis näeb õiglase hüvitise sissenõudmiseks ette diferentseerimata süsteemi ka nootide suhtes.

56 Samas ei ole direktiivi 2001/29 põhjenduse 35 viimast lauset arvestades välistatud, et isikliku kasutamise eesmärgil reprodutseerimise erandi raames tehtud nootide loata reprodutseerimise piiratud ja üksikutel juhtudel saab siis, kui reprodutseerimisega õiguste omajatele põhjustatav kahju on minimaalne, käsitada loata reprodutseerimist käesoleva kohtuotsuse punktis 54 osutatud erikorruga kooskõlas olevana.

57 Seejärel, mis puutub õigusi rikkuvatesse reproduktioonidesse, siis on Euroopa Kohus sedastanud, et direktiivi 2001/29 artikli 5 lõike 2 punkti b tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole hõlmatud ebaseaduslikust allikast isiklikuks tarbeks tehtud koopiaid (kohtuotsus ACI Adam jt, C-435/12, EU:C:2014:254, punkt 41).

58 Euroopa Kohus on märkinud, et kuigi direktiivi 2001/29 artikli 5 lõike 2 punkti b tuleb mõista nii, et kuigi isikliku kasutamise eesmärgil reprodutseerimise erand ei anna autoriõiguse omajatele tõepoolest alust tugineda oma ainuõigusele lubada või keelata reprodutseerimist isikutel, kes teevad nende teostest koopiaid isikliku kasutamise eesmärgil, ei saa seda sätet siiski mõista nii, et see kohustab

autoriõiguse omajaid peale asjaomase sõnaselgelt väljendatud piirangu leppima oma õiguste rikkumistega, mis võivad kaasneda isiklikuks tarbeks koopiategemise (vt kohtuotsus ACI Adam jt, C-435/12, EU:C:2014:254, punkt 31).

- 59 Euroopa Kohus on ka märkinud, et direktiivi 2001/29 põhjendusest 22 tulenevalt ei või kultuuri levitamise kaitse eesmärki saavutada õiguste rangest kaitsest loobumise või võlts- ja piraattoodete ebaseadusliku levitamise leppimise kaudu (kohtuotsus ACI Adam jt, C-435/12, EU:C:2014:254, punkt 36) ning sellise siseriikliku õigusnormi kohaldamine, mis ei erista olukorda, kus isiklikuks tarbeks reprodutseerimine toimub seaduslikust allikast, sellest, kui seda tehakse ebaseaduslikust allikast, võib olla vastuolus teatavate direktiivi 2001/29 artikli 5 lõikes 5 seatud tingimustega (kohtuotsus ACI Adam jt, C-435/12, EU:C:2014:254, punkt 38).
- 60 Esiteks julgustaks nõustumine sellega, et niisuguseid reproduktioone võib teha ebaseaduslikust allikast, teoste võlts- või piraatkoopiategemist, vähendades sellega paratamatult ka kaitstud teoste müügi või nendega seotud muude seaduslike tehingute arvu, kahjustades seega teoste tavapärasest kasutamist (kohtuotsus ACI Adam jt, C-435/12, EU:C:2014:254, punkt 39).
- 61 Teiseks võiks see käesoleva kohtuotsuse eelmises punktis tehtud järeldust arvestades autoriõiguse omajaid põhjendamatult kahjustada (kohtuotsus ACI Adam jt, C-435/12, EU:C:2014:254, punkt 40).
- 62 Need argumendid, mida Euroopa Kohus on isikliku kasutamise eesmärgil reprodutseerimise erandi kontekstis kasutanud, on oma olemuselt täielikult ülekantavad reprograafia erandile. Seetõttu tuleb käesoleva kohtuotsuse punktides 58–61 osutatud kohtupraktikat viimati nimetatud erandi tõlgendamisel käsitada asjakohasena.
- 63 Reprograafia erandi sellist tõlgendust kinnitab asjaolu, et isikliku kasutamise eesmärgil reprodutseerimise erand puudutab reproduktioone „mis tahes kandjal”, olgu tegemist paber- või muu samalaadse kandjaga, mis on saadud mis tahes fototehnika või muu sama toimega meetodi abil. Kui reprograafia erandit käsitatakse nii, et see hõlmab erinevalt isikliku kasutamise eesmärgil reprodutseerimise erandist ebaseaduslikust allikast isiklikuks tarbeks tehtud reproduktioone, tekiks aga oht, et liikmesriigid ei rakenda nimetatud erandeid ühtsel viisil, ning see rikuks direktiivi 2001/29 põhjenduse 32 viimases lauses nimetatud nõuet.
- 64 Seega tuleb neljandale küsimusele vastata, et direktiivi 2001/29 artikli 5 lõike 2 punktiga a ja artikli 5 lõike 2 punktiga b on põhimõtteliselt vastuolus siseriiklik õigusakt, nagu on kõne all põhikohtuasjas, mis näeb õiglase hüvitise sissenõudmiseks ette diferentseerimata süsteemi ka nootide suhtes, ning nende sätetega on vastuolus selline õigusakt, mis näeb õiglase hüvitise sissenõudmiseks ette diferentseerimata süsteemi ka ebaseaduslikust allikast tehtud õigusi rikkuvate reproduktioonide suhtes.

Teine küsimus

- 65 Teise küsimusega, mida tuleb käsitleda viimasena, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas direktiivi 2001/29 artikli 5 lõike 2 punktiga a ja artikli 5 lõike 2 punktiga b on vastuolus siseriiklik õigusakt, nagu on kõne all põhikohtuasjas, milles on õiguste omajatele makstava õiglase hüvitise rahastamiseks kombineeritud kaht liiki tasu, nimelt ühelt poolt kindlasummalist tasu, mida kaitstud teoseid reprodutseerida võimaldavate seadmete tootja, importija või ühendusesisene omandaja maksab nende seadmete liikmesriigis turule viimisel enne reprodutseerimistegevust ning mille summa arvutatakse ainuüksi kiiruse alusel, millega seade võib koopiaid teha, ning teiselt poolt proportsionaalset tasu, mida kogutakse pärast reprodutseerimistegevust ning mis määratakse kindlaks ainuüksi ühikuhinnaga korrutatud tehtud koopiategemise arvu põhjal ja mis lisaks on erinev olenevalt sellest, kas maksma kohustatud isik tegi selle tasu sissenõudmisel koostööd või mitte, kusjuures seda tasu on üldjuhul kohustatud maksma füüsilised või juriidilised isikud, kes teoseid kopeerivad.

- 66 Põhikohtuasjas käsitletav süsteem on tasude kombineeritud süsteem, mis koosneb õiglase hüvitise rahastamise eesmärgi täitmiseks nii enne reprodutseerimistegevust kindlaks määratud tasust, vastavalt kiirusele, millega seade tehniliselt koopiaid teeb, kui ka pärast reprodutseerimistegevust vastavalt tehtud koopiate arvule kindlaks määratavast tasust.
- 67 Esiteks, mis puutub enne reprodutseerimistegevust kindlaks määratud tasusse, siis soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus eelkõige teada, kas vastava seadme koopiate tegemise maksimumkiirus on sobiv kriteerium selle tasu kindlaks määramiseks, mida kaitstud teoseid kopeerida võimaldavate seadmete tootja, importija või ühendusesisene omandaja peab nende seadmete liikmesriigis turule viimisel maksma.
- 68 Sellega seoses tuleb kõigepealt meenutada, nagu on käesoleva kohtuotsuse punktides 36 ja 37 osutatud, et esiteks on õiglase hüvitise eesmärk nõuetekohaselt kompenseerida autoriõiguste omajatele kaitstud teoste loata reprodutseerimine. Seetõttu tuleb seda käsitada kui vastutasu õiguste omajate kantud kahju eest, mis tuleneb reprodutseerimistegevusest. Teiseks peab kantud kahju kriteeriumi käsitlev Euroopa Kohtu praktika olema kohaldatav nii isikliku kasutamise eesmärgil reprodutseerimise erandi kui ka reprograafia erandi suhtes.
- 69 Sellest tuleneb ühelt poolt, et õiglase hüvitise on põhimõtteliselt mõeldud hüvitama tegelikult tehtud reproduktsioonidega tekitatud kahju (edaspidi „tegeliku kahju kriteerium”), ning teiselt poolt, et reproduktsioonidega seotud kahju on õiguste omajale makstava hüvitise rahastamisega põhimõtteliselt kohustatud heastama isikud, kes on reproduktsioonid teinud (vt kohtuotsus Padawan, C-467/08, EU:C:2010:620, punkt 45).
- 70 Samas on Euroopa Kohus nentunud, et kuna praktikas on keeruline kasutajaid tuvastada ning kohustada neid asjaomaste õiguste omajatele tekitatud kahju hüvitama, võivad liikmesriigid näha ette tasu, mida ei pea maksma asjaomased kasutajad, vaid need, kelle valduses on digitaalseks reprodutseerimiseks kasutatavad seadmed, aparaadid ja andmekandjad ning kes õiguslikult või faktiliselt teevad need seadmed kasutajatele kättesaadavaks või osutavad neile reprodutseerimisteenust ja kes saavad tasu maksmise kulu kasutajatele üle kanda (vt selle kohta kohtuotsus Padawan, C-467/08, EU:C:2010:620, punktid 46 ja 48).
- 71 On selge, et enne reprodutseerimistegevust kindlaks määratud tasu summat ei saa määrata kindlaks tegeliku kahju kriteeriumi põhjal, kuna kahju maht on asjaomaste seadmete liikmesriigis turule viimise staadiumis teadmata. See tasu peab seetõttu paratamatult olema ette nähtud kindlasummalisena.
- 72 On õiguspäraselt eeldatav, et isikud, kellele need seadmed on kättesaadavaks tehtud, saavad kasutada seadmete kättesaadavaks tegemist täielikult ära, see tähendab nad kasutavad kõiki nende seadmete võimalikke funktsioone, sealhulgas reprodutseerimist. Sellest tuleneb, et ainuüksi nende seadmete omadusest teoseid reprodutseerida piisab nendele isikutele tasu kohaldamise põhjendamiseks (vt selle kohta kohtuotsus Padawan, C-467/08, EU:C:2010:620, punktid 55 ja 56).
- 73 Seevastu ei saa käesoleva kohtuotsuse eelmises punktis viidatud kohtupraktika põhjal järeldada, et isikud, kellele need seadmed on kättesaadavaks tehtud, kasutavad nende seadmete vastavat reprodutseerimise tehnilist võimekust täiel määral ära, kuna see võimekus vastab teatava aja jooksul tehniliselt teostatavate reproduktsioonide maksimaalsele arvule.
- 74 Nimelt on selge, et kuna erinevat liiki omandajate või kasutajate vajadused ei ole samad ning nende suhtes ei ole kohaldatavad samad piirangud nagu direktiivi 2001/29 artikli 5 lõike 2 punktis b ette nähtud piirangud, kasutavad nad teatava seadme tehnilist võimekust üksnes oma vajadustest ja nendest piirangutest tuleneval määral.
- 75 Reprodutseerimiseseadmete tehnilise võimekuse ärakasutamine erineb vastavalt sellele, kas asjaomane isik teeb reproduktsioone avaliku või isikliku kasutamise otstarbel, kaubandusliku või muu eesmärgiga.

- 76 Selles tasus, mille summa on kindlaks määratud ning mille tasumise kohustus lasub isikutel, kes teevad seadmed füüsilistele ja juriidilistele isikutele reproduktsioonide tegemiseks kättesaadavaks, peab põhimõtteliselt võtma nimetatud erinevust arvesse, kuna kahju hindamine võib sõltuvalt käesoleva kohtuotsuse eelmises punktis osutatud olukordadest anda märkimisväärselt erinevaid tulemusi.
- 77 Eeltoodust tuleneb, et direktiivi 2001/29 artikli 5 lõike 2 punktiga a ja artikli 5 lõike 2 punktiga b on vastuolus kindlasummaline tasu, nagu on kõne all põhikohtuasjas, mida kaitstud teoseid kopeerida võimaldavate seadmete tootja, importija või ühendusesisene omandaja maksab nende seadmete liikmesriigis turule viimisel enne reprodutseerimistegevust, kui tasu summa arvutatakse ainuüksi selle seadme kiiruse põhjal, millega see seade on tehniliselt võimeline reproduktsioone tegema.
- 78 Teiseks, mis puutub tasusse, mida nõutakse sisse reprodutseerimistegevuse käigus, siis soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas liidu õigus lubab liikmesriikidel näha ette, et teostest reproduktsioone tegevate füüsiliste või juriidiliste isikute makstav tasu suurus varieerub vastavalt sellele, kas need isikud teevad tasu sissenõudmisel koostööd või mitte.
- 79 Nagu käesoleva kohtuotsuse punktis 36 märgitud, on õiglase hüvitise eesmärk hüvitada õiguse omajale tekitatud kahju. Autorile tekitatud kahju jääb aga samaks olenemata sellest, kas tasu maksmata kohustatud isik teeb tasu sissenõudmisel koostööd või mitte.
- 80 Seega ei ole asjaolu, kas koostööd tehakse või mitte, sobiv kriteerium, mille põhjal õiglast hüvitist reprodutseerimistegevuse käigus rahastama mõeldud tasu summa varieerub.
- 81 Kolmandaks ja lõpuks tuleb uurida, kas direktiivi 2001/29 artikli 5 lõike 2 punktiga a ja artikli 5 lõike 2 punktiga b on vastuolus siseriiklik õigusakt, milles on kehtestatud kombineeritud süsteem, mis sisaldab kumuleeruvalt enne reprodutseerimistegevust makstavat tasu ja pärast reprodutseerimistegevust kindlaks määratavat tasu.
- 82 Selles osas tuleneb käesoleva kohtuotsuse punktist 69 kaudselt, et enne reprodutseerimistegevust makstava tasu kehtestamine saab olla lubatud ainult teisejärgulise võimalusena juhuks, kui kasutajaid on võimatu kindlaks teha, ning seetõttu juhul, kui on võimatu hinnata tegelikku õiguste omajate kantud kahju.
- 83 Arvestades liikmesriikidele jäetud vabadust määrata õiglase hüvitise rahastamise ja sissenõudmise kord ning selle hüvitise määr kindlaks, ei saa enne reprodutseerimistegevust makstavat tasu ja pärast reprodutseerimistegevust kindlaks määratavat tasu kombineerivat süsteemi siiski käsitada nii, et see on direktiivi 2001/29 artikli 5 lõike 2 punktiga a ja artikli 5 lõike 2 punktiga b põhimõtteliselt vastuolus.
- 84 Samas peab selline süsteem tervikuna võimaldama õiglase hüvitise rahastamiseks mõeldud tasu sissenõudmist summas, mis vastab sisuliselt õiguste omaja tegelikult kantud kahjule, arvestades sellega, et näib, et liikmesriigil, kes otsustab kehtestada reprodutseerimistegevuse käigus kindlaks määratava tasu teataval kujul, kusjuures selle tasu summa sõltub tehtud reproduktsioonide arvust, käesoleva kohtuotsuse punktis 82 nimetatud praktilisi tuvastamise ja hindamise raskusi ei teki.
- 85 Selleks et käesoleva kohtuotsuse eelmises punktis nimetatud tingimus oleks täidetud, peab enne reprodutseerimistegevust makstavat tasu ja pärast reprodutseerimistegevust kindlaks määratavat tasu kombineeriv süsteem, nagu on kõne all põhikohtuasjas, sisaldama mehhanisme, eelkõige tagasimaksmise mehhanismi, mis on mõeldud mis tahes „ülekompanseerimise” olukorra korrigeerimiseks, mis kahjustab teatavat liiki kasutajaid (vt analoogia alusel kohtuotsus Amazon.com International Sales jt, C-521/11, EU:C:2013:515, punktid 30 ja 31).
- 86 Selline „ülekompanseerimine” ei ole kooskõlas direktiivi 2001/29 põhjenduses 31 nimetatud nõudega tagada tasakaal õiguste omajate ja kaitstud teoste kasutajate vahel.

- 87 Eelkõige peab sellisel tasu kombineeritud süsteemil olema mehhanismid, eelkõige tagasimaksmise mehhanism, mis võimaldavad tegeliku kahju kriteeriumi ja kindlasummalisena kindlaksmääratava kahju kriteeriumi täiendavat kohaldamist.
- 88 Eelnimetatud kaalutlustest tuleneb, et direktiivi 2001/29 artikli 5 lõike 2 punktiga a ja artikli 5 lõike 2 punktiga b on vastuolus siseriiklik õigusakt, nagu on kõne all põhikohtuasjas, milles on õiguste omajatele makstava õiglase hüvitise rahastamiseks kehtestatud süsteem, mis kombineerib õiguste omajate õiglase hüvitise rahastamiseks kaht liiki tasu, nimelt ühelt poolt kindlasummalise tasu, mida kaitstud teoseid reprodutseerida võimaldavate seadmete tootja, importija või ühendusesisene omandaja maksab nende seadmete liikmesriigis turule viimisel enne reprodutseerimistegevust, ning teiselt poolt proportsionaalse tasu, mida kogutakse pärast reprodutseerimistegevust ning mis määratakse kindlaks ainuüksi ühikuhinnaga korrutatud tehtud koopia arvu põhjal, kusjuures seda tasu on kohustatud maksma füüsilised või juriidilised isikud, kes teoseid kopeerivad, kui:
- enne reprodutseerimistegevust makstav kindlasummaline tasu arvutatakse välja ainuüksi kiiruse alusel, millega seade võib koopiaid teha;
 - pärast reprodutseerimistegevust kogutav tasu varieerub olenevalt sellest, kas maksma kohustatud isik tegi selle tasu sissenõudmisel koostööd või mitte;
 - kombineeritud süsteemil kui tervikul ei ole mehhanisme, eelkõige tagasimaksmise mehhanismi, mis võimaldavad tegeliku kahju kriteeriumi ja kindlasummalisena kindlaksmääratava kahju kriteeriumi täiendavat kohaldamist erinevat liiki kasutajate suhtes.

Kohtukulud

- 89 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulud, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (neljas koda) otsustab:

1. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2001. aasta direktiivi 2001/29/EÜ autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas artikli 5 lõike 2 punkti a ja artikli 5 lõike 2 punkti b tuleb tõlgendada nii, et seoses neis sisalduva mõistega „õiglase hüvitis” tuleb teha vahet olenevalt sellest, kas paber- või muul samalaadisel kandjal reprodutseerimise, mis on saadud mis tahes fototehnika või muu sama toimega meetodi abil, teeb mis tahes kasutaja või siis füüsiline isik isiklikuks tarbeks eesmärgil, mis ei ole otseselt ega kaudselt kaubanduslik.
2. Direktiivi 2001/29 artikli 5 lõike 2 punktiga a ja artikli 5 lõike 2 punktiga b on vastuolus siseriiklik õigusakt, nagu on kõne all põhikohtuasjas, mis lubab liikmesriigil anda õiguste omajatele makstavast õiglasest hüvitisest teatava osa autorite loodud teoste kirjastajatele, seadmata kirjastajatele kohustust tagada see, et autorid saaksid kas või kaudselt osa sellest hüvitisest, millest nad on ilma jäetud.
3. Direktiivi 2001/29 artikli 5 lõike 2 punktiga a ja artikli 5 lõike 2 punktiga b on põhimõtteliselt vastuolus siseriiklik õigusakt, nagu on kõne all põhikohtuasjas, mis näeb õiglase hüvitise sissenõudmiseks ette diferentseerimata süsteemi ka nootide suhtes, ning nende sätetega on vastuolus selline õigusakt, mis näeb õiglase hüvitise sissenõudmiseks ette diferentseerimata süsteemi ka ebaseaduslikust allikast tehtud õigusi rikkuvate reprodutseerimiste suhtes.

4. Direktiivi 2001/29 artikli 5 lõike 2 punktiga a ja artikli 5 lõike 2 punktiga b on vastuolus siseriiklik õigusakt, nagu on kõne all põhikohtuasjas, milles on õiguste omajatele makstava õiglase hüvitise rahastamiseks kehtestatud süsteem, mis kombineerib õiguste omajate õiglase hüvitise rahastamiseks kaht liiki tasu, nimelt ühelt poolt kindlasummalise tasu, mida kaitstud teoseid reprodutseerida võimaldavate seadmete tootja, importija või ühendusesisene omandaja maksab nende seadmete liikmesriigis turule viimisel enne reprodutseerimistegevust, ning teiselt poolt proportsionaalse tasu, mida kogutakse pärast reprodutseerimistegevust ning mis määratakse kindlaks ainuüksi ühikuhinnaga korrutatud tehtud koopiate arvu põhjal, kusjuures seda tasu on kohustatud maksma füüsilised või juriidilised isikud, kes teoseid kopeerivad, kui:
- enne reprodutseerimistegevust makstav kindlasummaline tasu arvutatakse välja ainuüksi kiiruse alusel, millega seade võib koopiaid teha;
 - pärast reprodutseerimistegevust kogutav tasu varieerub olenevalt sellest, kas maksma kohustatud isik tegi selle tasu sissenõudmisel koostööd või mitte;
 - kombineeritud süsteemil kui tervikul ei ole mehhanisme, eelkõige tagasimaksmise mehhanismi, mis võimaldavad tegeliku kahju kriteeriumi ja kindlasummalisena kindlaksmääratava kahju kriteeriumi täiendavat kohaldamist erinevat liiki kasutajate suhtes.

Allkirjad